Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0521U101016

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 05-05-2021

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рябуха Сергій Станіславович
2. Riabukha Serhii Stanislavovych

Кваліфікація: к. с.-г. н., 06.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 06.01.05

Назва наукової спеціальності: Селекція і насінництво

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 20-04-2021

Спеціальність за освітою: 7.130104 - Захист рослин

Місце роботи здобувача: Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497176

Місцезнаходження: проспект Московський, буд. 142, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61060, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 64.366.01

Повне найменування юридичної особи: Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497176

Місцезнаходження: проспект Московський, буд. 142, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61060, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497176

Місцезнаходження: проспект Московський, буд. 142, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61060, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 68.35.31, 68.35.03

Тема дисертації:

1. Наукові основи селекції сої на адаптивність, високу врожайність та якість насіння

2. Scientific Basics of Soybean Breeding for Adaptability, High Yield and Seed Quality

Реферат/анотація:

1. Об’єкт дослідження: особливості селекції сортів сої з високими показниками врожайності, адаптивності та якості продукції; закономірності формування показників високої врожайності, адаптивності та якості насіння шляхом установлення особливостей та вдосконалення методів кількісної оцінки впливу гідротермічного режиму на мінливість основних господарських ознак у селекційного матеріалу та сортів сої. Мета: теоретичне обґрунтування та вирішення ключових наукових проблем селекції сої, пов’язаних зі створенням нового високоврожайного вихідного матеріалу із високою адаптивністю та якістю насіння, стійкого до несприятливих біо- та абіотичних чинників довкілля та практична реалізація наукових підходів у створенні нових сортів в умовах східної частини Лісостепу України. Методи: загальнонаукові, селекційні, польові,

лабораторні, біохімічні, біометричні, математичної статистики. Новизна: Установлено закономірності формування врожайності та якості насіння, на основі чого визначено ефективність створеного адаптованого до умов довкілля селекційного матеріалу та сортів сої з високою якістю насіння. На основі визначення закономірностей упливу гідротермічного режиму на мінливість основних кількісних та якісних ознак рослин і насіння селекційного матеріалу сої, теоретично обґрунтовано основи селекції сої на врожайність, адаптивність та якість насіння і практично визначено шляхи її оптимізації. Теоретично обґрунтовано та розроблено закономірності взаємозалежності ознак урожайності та якості насіння сортів сої та визначено оптимальні параметри значень моделі сорту. Встановлено закономірності формування показників урожайності та якості насіння у мінливих агрометеорологічних умовах. Виявлено особливості насіннєвого матеріалу сортів сої під упливом фітопатогенів та чинників середовища. Розширено генетичне різноманіття сої шляхом виділення селекційних зразків та сортів, формування робочих колекцій та добору зразків генофонду рослин в Україні. Визначено особливості екологічної пластичності та стабільності селекційного матеріалу сої, оцінки та створення вихідного матеріалу за врожайністю, якістю та стійкістю до чинників довкілля. Результати: Удосконалено схему селекційного процесу на основі використання встановлених закономірностей формування ознак урожайності, адаптивності та якості насіння, виділено цінні колекційні зразки, створено сорти сої Подяка, Мальвіна, Естафета, Спритна, Байка, Кобза, Перлина, Криниця, Писанка, Мелодія, Райдуга, Красуня, Різдвяна, Слобода. Ступінь впровадження: Створені сорти впроваджено у сільськогосподарське виробництво України. Вихідний селекційний матеріал, методичні розробки включено до селекційних програм Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН, використовуються у навчальних програмах та науково-дослідній роботі ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, СНАУ, ДУ Інститут зернових культур НААН, ПДАА. Отримано 14 свідоцтв про авторство на сорти сої. Сфера впровадження: наукові установи, заклади вищої освіти, соєсіючі господарства.

2. Object: peculiarities of breeding soybean varieties with high yields, adaptability and product quality; patterns of formation of high yields, adaptability and seed quality by establishing features and improving methods of quantitative assessments of the hydrothermal mode effect on the variability of the main economic characteristics of soybean breeding material and varieties. Objective: theoretical justification and solutions of key scientific problems in soybean breeding related to the creation of novel high-yielding starting material with high adaptability and seed quality, resistant to unfavorable bio- and abiotic environmental factors and practical implementation of scientific approaches to creating new varieties in the eastern forest-steppe of Ukraine. Methods: general scientific, breeding, field, laboratory, biochemical, biometric, mathematical/statistical. Novelty: The patterns of formation of yield capacity and seed quality have been established; on their basis, the efficiency of the created soybean breeding material and varieties with high quality of seeds, adapted to environmental conditions, has been evaluated. Based on the regularities of the hydrothermal mode influence on the variability of the main quantitative and qualitative characteristics of plants and seeds of soybean breeding material, the principles of soybean breeding for adaptability, seed yield and seed quality have been theoretically justified, and ways of its optimization have been outlined in practice. Patterns of relationships between the yield capacity and seed quality in soybean varieties have been theoretically justified and developed, and the optimal parameters of a model variety have been determined. The patterns of formation of the yield capacity and seed quality under changing agrometeorological conditions have been established. The peculiarities of soybean seeds under the influence of phytopathogens and environmental factors have been revealed. The genetic diversity of soybeans has been expanded through the selection of breeding accessions and varieties, formation of working collections and selection of plant gene pool specimens in Ukraine. Peculiarities of environmental plasticity and stability of soybean breeding material, creation and assessments of starting material for yield capacity, seed quality and resistance to environmental factors have been described. Results: The breeding process design has been improved due to the use of the established patterns of the formation of yield capacity, adaptability and seed quality. Valuable collection accessions have been identified. Soybean varieties Podiaka, Malvina, Estafeta, Sprytna, Baika, Kobza, Perlyna, Krynytsia, Pysanka, Melodiia, Raiduha, Krasunia, Rizdviana, and Sloboda have been bred. Degree of Implementation: The created varieties have been introduced into the agriculture of Ukraine. The starting breeding material and methodological

know-hows have been included in breeding programs of the Plant Production Institute named after VYa Yuriev NAAS and are used in curricula and research at KhNAU named after VV Dokuchaev, SNAU, SI 'Institute of Grain Crops' NAAS, and PDAA. Fourteen copyright certificates for soybean varieties have been received. Scope of Implementation: research institutions, higher education institutions, soybean growing farms.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кириченко Віктор Васильович
2. Kyrychenko Viktor Vasyliovych

Кваліфікація: д. с.-г. н., 06.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кириченко Віктор Васильович
2. Kyrychenko Viktor Vasyliovych

Кваліфікація: д. с.-г. н., 06.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лавриненко Юрій Олександрович

2. Lavrynenko Yurii Oleksandrovych

Кваліфікація: д. с.-г. н., 06.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Січкар Вячеслав Іванович

2. Sichkar Viacheslav Ivanovych

Кваліфікація: д. б. н., 06.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сергієнко Оксана Володимирівна

2. Serhiienko Oksana Volodymyrivna

Кваліфікація: д. с.-г. н., 06.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Кириченко Віктор Васильович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Кобизєва Любов Никифорівна

Відповідальний за підготовку облікових документів

Реєстратор

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності Юрченко Т.А.